

VZDELÁVANIE PÔRODNÝCH ASISTENTIEK V EURÓPE - APROXIMÁCIA A HARMONIZÁCIA ŠTANDARDOV

2. medzinárodná konferencia EMA,
Berlín, december 2007

¹Andraščíková, Š., ¹Žultáková, S., ²Derňárová, E.,
³Pažinková, M.

¹Katedra pôrodnej asistencie,

²Katedra ošetrovatelstva,

Fakulta zdravotníctva Prešovskej univerzity v Prešove

³Fakultná nemocnica J.A.Reimana v Prešove

Súhrn

Aproximácia a harmonizácia štandardov vzdelávania v pôrodnej asistencii v krajinách Európskej únie je v súčasnej dobe veľmi aktuálnym a intenzívnym procesom, ktorý sa dotýka všetkých krajín EU a prebieha v nich v rôznych formách a intenzite. Práve tomuto procesu a jeho východiskám bola venovaná 2. medzinárodná konferencia pôrodných asistentiek organizovaná inštitúciou "EMA", ktorá sa konala v decembri v Berlíne. Filozofiou a pilotnými myšlienkami konferencie bola komparácia systému a organizácie vzdelávania v pôrodnej asistencii na rôznych stupňoch a typoch vzdelávacích inštitúcií v jednotlivých krajinách, možnosti zosúladenia a hľadanie efektívneho modelu tohto systému. Prečo? Pretože pôrodná asistentka je regulované povolanie a jeho výkon je viazaný na odbornú spôsobilosť, ktorá môže byť akceptovaná v jednotlivých štátoch EU, ak boli vo vzdelávaní dodržané európske direktívy, ktoré zabezpečujú uznanie vzdelania a výkon povolania v krajinách Európskej únie.

Výstupom konferencie bolo vytýčenie konkrétnych postupov a cieľov, o ktoré sa krajiny Európskej únie budú snažiť v oblasti vzdelávania a výkonu povolania pôrodnej asistentky, aby boli medzinárodne umožnené a uznávané študijné i pracovné mobility v krajinách EU.

Kľúčové slová: Vzdelávanie. Pôrodná asistencia. Klinická prax. Bakalársky a magisterský stupeň. Regulácia povolania. Štandardy vzdelávania.

Abstract

Approximation and harmonization standards in midwifery education is very actual and intensive progressing process all countries of EU have joined. This process is running in various forms and rate. The of midwives in Berlin actually focused on in this process and its outcomes. Its philosophy and main idea was comparison of systems and organization in midwifery education on different levels and types of educational institutions, aims his harmonization in the individual EU countries Why? Because midwife is one of the regulated profession and its performance is subject matter of special competences which can be accepted in other EU countries. But, it requires to educate according to EU directives because only in this case the education and performance of the profession can be to accepted in individual EU countries. The conference conclusions included suggestions of particular ways, procedures and goals for

midwifery education which enable and promote study and work mobility in the EU countries in an international range.

Key words: Education. Midwifery. Practical training. Clinical practice. Bacheloure and master's level. Regulation of profession. Standards of education.

Pôrodná asistencia je oblasť poskytovania zdravotnej starostlivosti žene, dieťaťu a rodine, ktorá čoraz intenzívnejšie rezonuje vo vedomí odbornej a laickej verejnosti. Pôrodné asistentky plnia veľmi významnú a špecifickú úlohu práve v tejto oblasti, preto šírenie informácií, poznatkov a skúseností má nezastupiteľné miesto v ich profesionálnej práci a stáva sa tradíciou. Tak to bolo aj v decembri 2007 na druhej medzinárodnej konferencii pôrodných asistentiek v Berlíne, ktorej ústrednou témou bolo vzdelávanie pôrodných asistentiek, porovnávanie štandardov, systémov vzdelávania a ďalší vývoj tohto procesu v krajinách EU. Na konferencii organizovanej profesijnou organizáciou EMA a nemeckou Komorou pôrodných asistentiek, za účasti 26 krajín asociovaných v európskej únii, sa preberali aj mnohé ďalšie témy, týkajúce sa regulácie a výkonu povolania, alebo vplyv vzdelania na kvalitu poskytovania starostlivosti v pôrodnej asistencii.

V úvodných prednáškach prezentujúcich sa krajín, Švédska, Slovinska, Rakúska, Portugalska, Švajčiarska a Českej republiky, bolo konštatované, že vzdelávanie pôrodných asistentiek je v krajinách EU odlišné najmä čo sa týka systému, druhu študijných programov a typu inštitúcií, ktoré vzdelanie poskytujú. Ide o to, že niektoré krajiny vzdelávajú pôrodné asistentky v trojročnom, iné v štvorročnom štúdiu na univerzitách, ale mnohé krajiny poskytujú vzdelanie na rôznych typoch vysokých alebo vyšších odborných škôl ukončovaných diplomom. Prírodným a bežným aspektom v mnohých krajinách sú študijné programy pôrodnej asistencie, ktorých obsah je vypracovaný podľa Direktív európskej únie, ale nie je to tak všade. Snahou organizácie EMA je zosúladiť a zjednotiť práve systém a stupeň vzdelávania, ale i dĺžku a obsah štúdia ukončený bakalárskym diplomom, čo by umožnilo a uľahčilo uznávanie, mobilitu a schopnosť zamestnať sa pôrodným asistentkám v ktorejkoľvek krajine EÚ. Ide o zosúladenie minimálnych obsahových systémových a inštitucionálnych štandardov vzdelávania, ktoré by boli záväzné pre všetky krajiny EU.

Veľmi intenzívne rezonovala téma potreby nadväzného vzdelávania pôrodných asistentiek v magisterskom stupni na bakalársky stupeň štúdia. Preto bola položená zásadná otázka: Aký typ pôrodnej asistentky si vyžaduje budúcnosť a potencionálne meniace sa potreby žien, detí a rodín v spoločnosti v súvislosti s profilom vzdelávania?

V rámci workshopov sa táto téma v súvislosti s procesom vývoja vzdelávania analyzovala, diskutovala a hľadali sa odpovede a racionálne zdôvodnenia. Konštatovalo sa že, predovšetkým potrebujeme pôrodnú asistentku s absolútnou praktickou odbornou spôsobilosťou, ktorá končí vzdelanie na bakalárskom stupni a vykonáva prax v pôrodnej asistencii. Ide o systém vzdelávania založený na výkone praxe - "evidence based practical

work". Tu je ale kľúčová úloha pre vzdelávacie inštitúcie a klinické výučbové pracoviská. Musia poskytovať študentom možnosti skúsenostných zážitkov v konkrétnych situáciách a kazuistikách v pôrodnej asistencii, ktoré po praktickej stránke by mali byť zvládané pod vedením skúsenej mentorky z klinickej praxe a následne by mali mať možnosť konzultácie, analýzy, hľadania príčin a riešenia postupov a problémov v danej situácii s univerzitným alebo vysokoškolským pedagógom - teda supervízorom zo vzdelávacej inštitúcie. V tejto metóde výučby a vzdelávania, aj v metóde investigatívnych a tvorivých scénarov v teoreticko-praktickom vyučovaní, vidia skúsené krajiny EÚ úspešnosť profilácie študentov pôrodnej asistencie, schopnej zvládať praktickú starostlivosť v primárnej, inštitucionálnej i následnej domácej starostlivosti.

Vyvstáva ale otázka potreby následného, kontinuálneho vzdelávania pôrodných asistentiek na "masters" - teda magisterskom stupni. Aký bude rozdiel medzi pôrodnou asistentkou bakalárkou a magisterkou? Aký to bude mať benefit pre ženu a dieťa? Bude poskytovaná starostlivosť kvalitnejšia? Tu sa zhodla väčšina zástupkyň jednotlivých krajín EU v tom, že je nevyhnutnosť vzdelávania pôrodných asistentiek na tomto stupni, ale na univerzitách a vybraných vysokých školách, ktoré budú poskytovať toto vzdelanie formou "evidence based midwifery practice", teda pôrodnej asistencie založenej na dôkazoch. Čo to znamená? Profil študenta a absolventa v tomto stupni štúdia sa bude zameriavať na kvalitné osvojenie teórie pôrodnej asistencie a výskumu, kde budú študenti na báze osvojených hlbokých teoretických vedomostí pracovať. Budú pozorovať, posudzovať, hodnotiť a aplikovať výsledky výskumov a sami sa budú podieľať a realizovať výskum v pôrodnej asistencii. Vo vzdelávaní bude dominovať nezávislosť a samostatnosť v štúdiu, práca s vedeckou literatúrou a toto vzdelávanie bude postavené na flexibilitate, spoľahlivosti, celistvosti a kontinuite teórie a praxe študenta a absolventa.

Profil absolventa pôrodnej asistencie na magisterskom stupni štúdia by mal byť zameraný na výkon práce mentora - teda klinického učiteľa alebo vysokoškolského pedagóga - supervízora, ďalej na pôrodnú asistentku manažérku, ktorá bude riadiť tím poskytujúci starostlivosť v pôrodnej asistencii a v neposlednom a rovnocennom rade pôrodnú asistentku - výskumníčku.

Tento proces musí smerovať k pevnému a profesijne štatutárnemu kontaktu medzi vzdelávacími inštitúciami a inštitúciami klinickej praxe. Musí sa zosúladiť obsah vzdelávania medzi krajinami. Rovnako silná musí byť teoretická i praktická výučba, aby sa prichádzalo na jadro vecí a obsah vzdelávania by mal byť ovplyvňovaný jeho užívateľmi, t.j. študentmi, učiteľmi, pôrodnými asistentkami a verejnosťou. Výučba by sa mala viesť v duchu nových trendov - učenie založené na otázkach a pýtani sa - teda "question-based learning" a na problémovom vyučovaní - "problem based learning", čo bude študentov viesť k potrebe hľadať vzťahy a súvislosti medzi javmi a situáciami pri praktickej výučbe.

Záveru a výstupy workshopu hodnotiace otázku osoby pôrodnej asistentky - magisterky jasne deklarujú

potrebu vzdelávania na tomto stupni pretože:

- bude smerovať a pracovať v duchu modernej a novej filozofie chápania statusu pôrodnej asistencie v 21. storočí, kde východiskom sú potreby obyvateľov.

- bude schopná viesť výučbu a vzdelávať novými metódami.

- bude vyhľadávať nové alternatívne prístupy výučby a naučí študentov kriticky myslieť.

- bude vzdelanejšia, profesionálnejšia, istejšia.

- zvýši sa dôvera a rešpekt odbornej i laickej verejnosti.

- bude pracovať na základe výsledkov aplikovaného výskumu (evidence midwifery practice), čo umožní spätnú väzbu medzi klientkami a pôrodnou asistentkou, reliabilitu a validizáciu postupov pri poskytovaní starostlivosti.

Pôrodné asistentky na konferencii akcentovali, že je nevyhnutné, aby sa tieto aspekty profilu vzdelávania, štúdia a absolventa premietali do účinnej kooperácie vzdelávacích inštitúcií a profesijných organizácií, ktoré by mali pomáhať a spolupracovať pri tvorbe profilu vzdelávania a vzdelávacích cieľov v praxi, najmä pri praktickej výučbe na klinických pracoviskách. Cieľom je teda vypracovávať, budovať a implementovať náplne činností a kompetencie pôrodnej asistentky do praxe, teda poskytovania starostlivosti o ženu, dieťa, rodinu. To všetko sa však musí diať za efektívnej podpory a legislatívnej realizácie štátu v štátnej zdravotnej politike.

Prezidentka EMA Deidre Daly z Írska zhrnula do záverov aj hlavné myšlienky ďalších prezentácií a vyslovila niekoľko kľúčových princípov, podľa ktorých by sa mal ďalší vývoj a proces v pôrodnej asistencii uberať:

- zjednotiť a zosúladiť postup krajín EU v procese zvyšovania kvality vzdelávania a vykonávania praxe v pôrodnej asistencii.

- účinne podporovať a riadiť rozvoj pôrodnej asistencie profesijnými národnými i medzinárodnými organizáciami EMA a ICM v oblasti vzdelávania a výkonu povolania.

- realizovať a implementovať direktívy EÚ do vzdelávania a praxe každej krajiny.

- vypracovať minimálne štandardy náplne činností a kompetencií spoločne platné pre výkon povolania pôrodných asistentiek v každej krajine EÚ.

- zabezpečiť ich implementáciu do legislatívy každej krajiny.

- osvojiť si a zvnútorniť potrebu výmeny informácií, poznatkov a skúseností v každej členskej krajine EÚ.

- umožniť a využívať možnosť mobility študentov, učiteľov a pôrodných asistentiek z praxe na vzájomné učenie.

- budovať sieť a kontakty medzi osobnosťami a organizáciami jednotlivých krajín, účinne a efektívne ich využívať.

- zamerať sa na fakty, výskum a účinnú kontrolu.

- urýchliť a zefektívniť proces harmonizácie v oblasti pôrodnej asistencie.

V závere vyslovila myšlienku, že pôrodné asistentky v Európskej únii potrebujú dané minimálne štandardy, spoločný odborný jazyk a relevantnú štúdiu o legislatíve, kompetenciách a náplni činností pôrodných asistentiek

v jednotlivých krajinách pre možný spoločný výkon povolania v krajinách EÚ. Formulovala aj presvedčenie o tom, že harmonizácia a vytváranie spoločného profilu "európskej pôrodnej asistentky" musí pokračovať, pôrodné asistentky sa musia spoločensky, politicky a profesionálne prezentovať, aby boli schopné intenzívne prinášať zmeny, zlepšovať sa vo vzdelávaní a praxi a poskytovať tak služby verejnosti a základným objektom pôrodnej asistencie - žene, dieťaťu, rodine.

Táto konferencia bola krásnym príkladom spojenia dobrého, príjemného a užitočného. Určite nie je bežným

javom stretnúť v jednom spoločnom priestore okolo dvesto pôrodných asistentiek z 26 krajín európskeho regiónu, kde je možné vidieť víťanie sa priateľiek - pôrodných asistentiek z rôznych kútov kontinentu, kamarátske vzťahy založené na profesionálnych kontaktoch, súzvuk učiteľov, študentov a pôrodných asistentiek z praxe, záujem o vytváranie nových partnerstiev, počúvať formálnu i neformálnu, ale o to bohatšiu diskusiu a vnímať a cítiť zvláštneho ducha a auru tejto krásnej profesie - pôrodnej asistentky.